

Natuur.ruimte

De vos heeft
vossenstreken

Boomgaard in
natuurgebied Huzarenberg

Voeren en beloeren

Klimaat en natuur
onder vuur

Colofon

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55, **antwerpennoord@natuurpunt.be**, website: **www.natuurpunt.be/antwerpennoord**. Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u. BTW-nummer: BE 429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder: Stefan Versweyveld (03-645.94.10)
De Kooldries: Freddy Heye (03-636.00.41)
De Kuifeend/Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)
Ekers Moeras: Willy Ibens (03-651.99.59)
Fort van Brasschaat: Filip Borms (03-666.15.56) en Willy Ibens (03-651.99.59)
Galgenschoor/Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22), Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)
Het Rood: Filip Collet (03-664.21.33), Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (03-297.30.03)
Het Wijtschot: Hugo Koens (03-658.01.09) en Leo Claessens (03-646.94.81)
Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)
Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en Fons Vervoort (03-647.18.70)
Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)
Schans van Smoutakker: Harry Van der Horst (03-568.15.78)
't Asbroek: Hugo Koens (03-658.01.09)
Werking Beleid: Johan Vandewalle (03-297.30.03)
Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)
Werking Kuifleeuwewerik: Roger Huysmans (03-324.88.05)
Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)
Werking Natuurstudie: Kris Weemaes (03-272.28.13)
Werking Vleermuizen: Filip Borms (03-666.15.56)
Werking Vogels: Filip Collet (03-664.21.33)
Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)
Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)
Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)
Werking Kapellen: Filip Collet (03-664.21.33)
Werking Schoten: Hugo Koens (03-658.01.09)
Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)
Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is de regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 64000 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 15.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden en giften

Lidgeld per gezin: € 20. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 5 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op 220-0340573-42 met vermelding van je lidnummer, naam en adres. Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op 293-0212075-88 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord' of 'project 3776 VOC Brasschaat' voor het Vogelopvangcentrum Brasschaat.

In dit nummer

Natuur voor en met iedereen leeft	3
Biodiversiteit in jouw gemeente	4
Boomgaard in Huzarenberg	6
Er op uit: ledenbijeenkomst	8
Natuur.winkel	9
Vrijwilliger natuurlijk	10
Voeren en beloeren	12
Snor: roodborstjes zetten het sein op rood	14
Natuur.prikbord	16
Er op uit: In zee met Flandria om Scheldenatuur te tonen	18
Vergeet niet te genieten	19
Brandpunt: Klimaat en natuur onder vuur	24
Kalender:	26
Winterwendewandeling	28

Natuur.ruimte is het ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit

nummer: Kris Beerlandt, Rafaël Delaet, Mart Pauwels, Kathleen Quick, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyveld, Kris Weemaes.

Illustraties en foto's: Rafaël Delaet, fotoarchief Natuurpunt Antwerpen Noord, Roger Huysmans, Jos Jacobs, Danny Laps, Guy Leys, Eddy Rottiers, Jacques Schellen, Pascale Vantieghem, Jeanine Van Waelder, Wouter Vanwesenbeeck, Sofie & Stefan Versweyveld.

Foto voorpagina: Ook in de winter kan je van de natuur genieten op een wandeling zoals hier in het Galgenschuur. Foto: Eddy Rottiers.

Foto achterpagina: De vorige WinterWendeWandeling in Brasschaat was een succes. Kom jij dit jaar ook? Foto: fotoarchief Natuurpunt Antwerpen Noord.

Oplage: 4.000 exemplaren

Natuur voor en met iedereen leeft

Acht oktober 2006 is voorbij, de kaarten zijn geschud. De bevolking heeft een nieuw gemeente-, districts- en provinciebestuur voor een periode van zes jaar gekozen. Uiteraard kijken we met belangstelling uit naar deze nieuwe besturen. De gemeente, het district en de provincie besturen betekent ook keuzes durven maken ook voor natuur en landschap. En dat is in onze druk bevolkte regio met tal van uiteenlopende belangen uiteraard een hele uitdaging.

Dat sommige van deze keuzes moeilijk zullen zijn, staat nu al vast. Net zoals nu al duidelijk is, dat sommige van die keuzes noodzakelijk zijn. Terwijl overheden en politieke partijen regelmatig kibbelen over de rol van natuur- en milieuverenigingen, lijkt de Vlaming immers méér dan ooit de maatschappelijke inbreng van Natuurpunt te appreciëren.

Reeds het tiende jaar op rij kent Natuurpunt Antwerpen Noord een netto-ledengroei. Voor het eind van het jaar bereiken we in ons werkingsgebied de kaap van 3.600 leden! Tegen eind 2007 kunnen we met een inspanning de symbolische kaap van 4.000 leden halen... Een niet mis te verstane boodschap voor alle beleidsmakers in onze regio, ook op gemeentelijk vlak.

Die sterke ledengroei komt er uiteraard niet zomaar uit de lucht gevallen, maar is het gevolg van de dynamische werking die Natuurpunt Antwerpen Noord de voorbije jaren uitgebouwd heeft.

Dikwijls wordt er immers gezegd dat er geen engagement meer bestaat. Dat de verenigingen doodbloeden. Dat de jongeren geen interesse hebben. Maar wat zien wij binnen onze vereniging? Het hele jaar lang zijn er elk weekend tientallen vrijwilligers actief bezig met natuurbeheer en natuurstudie ten bate van natuur voor iedereen. Dankzij tal van natuurbelevingsactiviteiten en natuurhappenings genieten jaarlijks duizenden mensen van natuur in de Noord-Antwerpse regio.

Op naar de 4.000 leden om in heel ons werkingsgebied natuur, biodiversiteit en landschap in elke gemeente, in elk district en in elke wijk als belangrijk punt op de agenda te zetten en te houden.

Ik hoop dat we ook in 2007 op jouw steun mogen rekenen als lid van Natuurpunt. Hernieuw daarom vandaag nog je lidmaatschap van onze vereniging. Natuur voor en met iedereen leeft!

Stefan Versweyveld
voorzitter

Het Wijtschot. Foto: Rafaël Delaedt.

De vos heeft vossenstreken...

Kris Beerlandt

De vos is een sluw, een schuw maar toch zeer mooi dier, zo denken de meeste mensen... en deze reputatie heeft helaas reeds menig vossenleven gekost.

Reinaert

Hoe het zo ver kwam is giswerk. 'Reinaert de Vos' is een gekend verhaal waarin de vos, met al de bovengenoemde kenmerken, wordt beschreven. Het is een verhaal, een volksvertelling, niet alleen in Vlaanderen maar ook in Frankrijk is Reintje geen onbekende. In Frankrijk werd zelfs zijn oorspronkelijke naam 'le goupil'(vos) vervangen door 'le Renard'.

In het 'Bestiarium' van de kerk wordt de vos beschreven als een duivel, bijgevolg mocht het dier dan ook naar hartelust vervolgd worden. De zeer besproken vossenjacht in Groot-Brittannië vindt wellicht zijn oorsprong in deze vergelijking: de toegeschreven eigenschappen van dit prachtige dier werden toegeschreven aan de duivel. Dus vernietigen was toegestaan!

Buitenbeentje

De vos is in het dierenrijk een buitenbeentje, hij behoort tot de familie van de hondachtigen zoals de wolf. Uniek aan de vos is dat hij elliptisch rechtopstaande pupillen heeft zoals de katachtigen. In totaal zijn er 21 soorten waarvan de meest bekende en verspreide vos 'de rode vos' (*Vulpes vulpes*) is.

De vos is terug van weggeweest. Foto: Jeanine Van Waelderen, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

De vos is een roofdier, zijn belangrijkste en onmisbare rol in de natuur is jagen op kleine en middelgrote prooidieren, muizen, konijn, hazen. In zijn natuurlijke leefomgeving, is de balans tussen roof- en prooidier in evenwicht. Dit wil zeggen dat enerzijds het lichaam en de zintuigen van de vos zo zijn geëvolueerd dat hij perfect is uitgerust om te jagen. Anderzijds zijn de prooidieren (muizen) in grote getale aanwezig en tevens zijn ze perfect uitgerust om te ontsnappen aan de vos. Denken we maar aan de grote wendbaarheid en snelheid van het konijn dat vliegensvlug in laag struikgewas of een konijnenpijp kan wegvlugten.

Solitair of toch in groep?

De vos is van nature een solitaire jager, zijn prooi is te klein om met soortgenoten te delen. Maar toch leeft de vos in groep, zo een groep bestaat uit één mannetjesvos (rekel) en één dominante vrouwtjesvos (moervos). Naargelang het voedselaanbod, de grootte van het territorium zijn er nog twee moervossen bij de groep. Enkele minder dominante moertjes uit het vroegere nest blijven in de groep. Rekels worden zodra ze volwassen zijn uit de groep gestoten.

Afhankelijk van het voedselaanbod in het territorium zal de hoeveelheid individuen en het aantal geboorten aangroeien of afnemen. Op die manier is de vos perfect in staat om zonder hulp van buitenaf het aantal individuen te regelen zonder een bedreiging of verstoring voor de andere aanwezige dieren of de mens.

In een woest gebied, bijvoorbeeld het hooggebergte kan een territorium 1.200 ha groot zijn. In onze streken, weide, park afgewisseld met dorp of stad is zijn territorium veel kleiner, maximum 110 ha.

Geur en geluiden als communicatiemiddel

Vossen bakenen hun territorium af met een geurspoor. Geuren zijn naast lichaamstaal en geluiden dan ook een belangrijk communicatiemiddel in de vossenwereld. De vos beschikt over een paar geurklieren. Die klieren verspreiden een geur eigen aan het individu waarmee de vos bewust of onbewust zijn aanwezigheid wil bekendmaken.

Vossen hebben een repertorium van geluiden gaande van een schreeuwerig hees gehuil tot een

Biodiversiteit in jouw gemeente

Biodiversiteit staat onder druk, maar ook in ons verstedelijkt milieu kunnen we iets doen aan het behoud ervan. Verschillende Natuurpunt afdelingen organiseren nu al her en der in Vlaanderen verschillende soortbeschermingsacties om lokale populaties van zeldzame of bedreigde dieren – ook buiten de natuurgebieden – een extra steuntje te geven.

Voor de uitbouw van dit project zijn er 14 modules weerhouden hoewel er in Vlaanderen tal van soortbeschermingsacties operationeel zijn.

Vanaf deze jaargang vind je in elk nummer van Natuur.ruimte een artikel over één van deze acties. Voor meer informatie over dit project kan je steeds terecht in het Natuur.huis te Ekeren, tel. 03-541.58.25 en op de nationale website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/biodiversiteit.

wow-wow geblaf van de moertjesvos. Dit geblaf produceert zij vooral in de paartijd (december, januari) om mogelijke partners te lokken. Een vossenpaar is monogaam en blijft jaar na jaar trouw aan elkaar, tot een van de partners wegvalt.

Ze nemen bepaalde lichaamshoudingen aan, om te communiceren met soortgenoten. Ze stellen zich speels, agressief, onderdanig of superieur op. Een angstige vos legt zijn oren naar achteren en maakt zich klein tegenover een soortgenoot.

Opportuniteit

De vos is een rasechte opportunist, voornamelijk knaagdieren staan op zijn menu, maar in tegenvallende tijden voedt hij zich ook met

bosvruchten en insecten. De gewoonte om als er voedsel te veel is dit te begraven is zeker geen fabel. Ze graven met de voorpoten een kuiltje, deponeren de buit en bedekken de kuil terug met zand. Zij laten hun geurspoor achter door met hun snuit over de aarde te wrijven. De plaatsen van de begraven voedselresten worden deels op geheugen en geur teruggevonden.

De laatste decennia heeft de vos zich bovendien meer en meer aangepast aan de mensen. Hij is er namelijk in geslaagd eerst discreet maar nu opmerkelijk om steeds dicht bij de mens te leven. Hij heeft hier de nodige voordelen van leren waarderden. Zo bracht een bezoek aan Londen mij heel dicht bij de stadsvos. Deze eerder donkerbruine soort slaagt erin om in dichtbevolkte wijken te overleven en zelfs tijdens de dag zijn vaste rooftochten op te zetten langs afvalcontainers en argeloos weggegooid eten.

Een vos op bezoek...

Eén ding staat vast: als een vos de kans ziet rooft hij je kippenhok leeg. Wat natuurlijk ver van prettig is. Als dat gebeurt kan je twee dingen doen. Je kan moord en brand schreeuwen, een heksenjacht organiseren en alle vossen uit de buurt afknallen en alles bij het oude laten. Dan ben je één jaartje gerust, want vroeg of laat komt er een nieuw exemplaar, die jouw kippenhok uiterst geschikt vindt.

Of je speelt het slim en zorgt ervoor dat geen vos bij jouw kippen kan. Een goede waakhond, een afgesloten nachthok, met nergens gaten groter dan 7cm, een stevig dak, of een afsluiting van minstens 2meter hoog en

naar buiten afbuigend. Zorg dat de vos niet onder de afsluiting kan graven, graaf de afsluiting tot 20cm in de grond en plooi ze daar naar buiten om, of zorg voor een harde ondergrond. Op deze manier kan je met 100 vossen in de buurt nog op je beide oren slapen.

Laat het duidelijk zijn: de vos is jarenlang afwezig geweest in Vlaanderen maar dat was een onnatuurlijke toestand. Zijn aanwezigheid in Vlaanderen zorgt dat de aantallen van knaagdieren aanvaardbaar blijven niet alleen in de natuurgebieden maar ook in tuinen en parken. De kans dat we een vos ontmoeten neemt toe, maar wees gerust hij heeft meestal jou eerder gezien en maakt zich dan als de weerwind uit de voeten.

*Een jonge vos kijkt nieuwsgierig in de lens. Let op de verticale pupil.
Foto: Jacques Schellen, Fauna Flora Fotoclub Schoten.*

Boomgaard in het natuurgebied Huzarenberg

Tekst: Kathleen Quick, foto's: Harry Van der Horst

Vorig jaar kondigden we de eerste aankoop van percelen in de

Huzarenberg aan. Vlak bij de percelen die we toen kochten bevindt zich ook een hoogstamboomgaard. Die bleek eigendom te zijn van familie van een lid van Natuurpunt, André Janssens. André nam contact op met het Natuur.huis. Snel werd een akkoord bereikt. André en Natuurpunt sloten een beheerovereenkomst. In dit interview laten we André aan het woord over deze boomgaard.

Door het afsluiten van een beheerovereenkomst is de toekomst en het natuurlijk beheer van deze boomgaard verzekerd.

Hoe lang bestaat de boomgaard al?

De boomgaard bestaat al heel lang. Toen de familie deze in 1980 aankocht, stonden er al fruitbomen van meer dan 30 jaar. Het merendeel waren toen appelbomen. De hele omgeving was toen landschappelijk erg waardevol. Daarom is het fijn dat Natuurpunt Antwerpen Noord dit hele gebied wil opwaarderen door

Behalve fruitbomen staan er ook verschillende inlandse eiken.

middel van gerichte aankopen en/of beheerovereenkomsten, zoals voor de boomgaard het geval is.

Hoe zag de boomgaard en omgeving er vroeger uit?

In tegenstelling tot nu, was alles toen heel proper gemaaid en netjes onderhouden. Er waren vooral veel minder braamstruiken aanwezig. Deze zijn pas de laatste jaren aan een opmars begonnen. Ook de omgeving was een grote boomgaard, enkel aan de beek aan de rand van het perceel stonden een aantal eiken. Er zitten nu ook veel meer teken dan vroeger. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de vergrassing en verruiging en de aanwezigheid van reeën.

Wat vliegt en kruipt er zoal rond?

Ik ben er zelf de laatste jaren niet meer regelmatig geweest,

vanwege de grote hoeveelheid teken. Maar er hangen nog steeds een 30-tal nestkasten, waarin onder andere de gekraagde roodstaart broedt. Ook alle andere kasten werden tot voor kort meedere keren per jaar geïnspecteerd en het broedsucces van de verschillende soorten werd opgevolgd. Al deze gegevens werden ook ter beschikking van Natuurpunt Antwerpen Noord gesteld. Andere leuke broedgevallen waren deze van tuinfluiters, zwartkop en boomkruiper.

Toen ik er twee jaar geleden een bezoekje bracht, kropen er ook nog levendbarende hagedisjes rond. Maar ook voor insecten was het een waardevol plekje. Een van de leukste waarnemingen van insecten daar is toch wel de kleine vuurvlieder.

Hoogstamboomgaard: een ecologisch waardevol gebied

De ecologische waarde van een hoogstamboomgaard is vooral te wijten aan het voorkomen van vele verschillende diersoorten. De talrijkste zijn waarschijnlijk de insecten. Ze worden aangetrokken door de bloesems van de bomen, door de (rijpe) vruchten en ook door de rest van de aanwezige vegetatie. Insecten in een boomgaard zijn niet altijd nadelig. Zij zorgen bijvoorbeeld voor de bestuiving van de fruitbomen.

Veel insecten betekent ook veel voedsel voor allerhande vogels. Maar mezen, vinken en andere zangvogels, vinden niet alleen veel voedsel, maar ook nestgelegenheid in een boomgaard. Als de boomgaard goed wordt beheerd, kan je er wel 50 verschillende soorten vinden. De iets

meer gespecialiseerde vogelsoorten, zoals steenuilen en spechten, nemen hun intrek in de gaten van oude rottende fruitbomen.

Een hoogstamboomgaard biedt ook een geschikt biotoop voor tal van zoogdieren. Veel knaagdieren komen er graag hun voedsel zoeken. Deze knaagdieren zijn op hun beurt dan weer een voedselbron voor marterachtigen of voor de vos.

Een goed beheerde boomgaard is dus een plaats met een hoge biodiversiteit. Door verschillende (fruit)bomen bij elkaar te zetten, creëer je bovendien voor elk dier een geschikt biotoop. Een boomgaard heeft dus heel wat te bieden, veel meer dan fruit alleen.

Bramen en adelaarsvarens zorgen voor een sterke verruiging van de boomgaard. Daar zal het beheer door Natuurpunt een oplossing voor bieden.

Werden er ook interessante planten aangetroffen?

Momenteel is het gebied te sterk verruigd om waardevol te zijn voor planten. Vooral de adelaarsvaren is de laatste jaren enorm uitgebreid.

Waarom werd de boomgaard in beheer van Natuurpunt Antwerpen Noord gegeven?

Het is te veel werk geworden om dat in mijn eentje te onderhouden. En niemand anders kijkt er nog naar om. Het was vroeger zo'n mooi plekje en het is nu compleet aan het verwilderen. Vanuit het Ravenhof ruikt het bos ook steeds verder op, kleine eiken en berken schieten overal op. Gezien Natuurpunt in de eerste plaats een vereniging

voor en door vrijwilligers is, en gezien de kennis en know-how van beheer er ook voldoende aanwezig is, zijn zij de aangewezen kandidaat om dit verwaarloosd stukje natuur opnieuw om te toveren tot een prachtige en soortenrijke boomgaard, zoals vroeger.

Hoe zie je zelf de boomgaard in de toekomst evolueren?

Zelf hebben we kort na de aankoop enkele nieuwe fruitbomen aangeplant (vooral appel- en pruimenbomen). Maar helaas wordt het merendeel van het fruit aangetast door insecten. Van de oprukkende bramen zou ik het merendeel verwijderen, maar toch ook wel enkele braamstruiken laten staan voor vogels zoals de zwartkop en de

tuinfluiter. Wat vooral belangrijk is, is het terugdringen van de verruiging en de verbossing. Verder zijn ook enkele van de nestkastjes aan vernieuwing toe. Er staat ook nog steeds een klein tuinhuisje, waarin materiaal zit opgeborgen. Ook dat zou ik graag behouden, al is het wel aan een opknapbeurt toe.

Help jij mee op 17 maart?

Op zaterdag 17 maart gaan we voor de eerste keer aan de slag op de Huzarenberg. Op het programma staat o.m. het verwijderen van Amerikaanse vogelkers en de start van het herstel van de hoogstamboomgaard. Een unieke kans om dit natuurgebied op een andere manier te leren kennen! Helpende handen zijn meer dan welkom. Trefpunt vanaf 9.30 u aan de ingang van de Huzarenberg aan het Oud Broek in Stabroek. Pijlen wijzen je naar de werkplek als je later komt. Meer informatie kan je bekomen in het Natuur.huis.

Van harte welkom op onze algemene ledenbijeenkomst op 2 maart 2007!

Stefan Versweyveld

***Onze afdeling is het hart van de
Natuurpunt-werking in de Noord-
Antwerpse regio.*** Het is de spil van de

*verenigingswerking, van de werking rond de
beheerde natuurgebieden, rond natuurbeleving, beleid, studie en educatie. De afdeling wordt
gevormd door mensen zoals jij, die zich betrokken voelen met hun omgeving en ook aan hun
(klein)kinderen een boeiende leefomgeving mét natuur willen doorgeven.*

Daarom nodigen we je graag uit
op onze jaarlijkse algemene
ledenbijeenkomst, waarop we
onze voorbije en toekomstige
werking tegen het licht houden.
Alle leden worden hiertoe
uitgenodigd om hun zegje te
doen, opmerkingen te geven en
constructieve voorstellen aan te
brengen.

Foto: Rafaël Delaedt.

Of gewoon om te luisteren hoe
jouw vereniging werk maakt van
het natuurbehoud en het
landschapsbeheer in onze regio.
Op deze algemene leden-
bijeenkomst kunnen alle leden
stemmen over dit gevoerde beleid
en de samenstelling van de raad
van bestuur. En uiteraard is dit
vooral de gelegenheid voor een
ontmoeting of een interessante
babbel!

Tijdens enkele uiteenzettingen
bespreken we de werking en de
financiën van onze vereniging in
2006 aan de hand van boeiende
presentaties met veel foto's en
een film. Meteen werpen we ook
een blik vooruit wat 2007-2008
ons kan/zal brengen.

Na dit 'serieuze' werk bieden we
je graag een hapje en drankje aan
en nemen we je mee op
ontdekking door onbekende
natuur. Nadien kan je genieten
van onze gezellige tapas-bar.

Foto: Rafaël Delaedt.

Kortom, een unieke avond om
kennis te maken met onze
vereniging én de vrijwillige en
professionele medewerkers in een
ongedwongen sfeer. Een
aanrader!

Zorg dat je d'er bij bent

De algemene ledenbijeenkomst
gaat door op vrijdagavond 2 maart.
Trefpunt in kasteel Ravenhof, Oud
Broek 6 in Stabroek. De deuren
openen om 19.30 u, om 20 u
starten we met onze algemene
ledenbijeenkomst. De tapasbar
start om 22 u. Deelname is gratis
voor alle leden. Graag vooraf
inschrijven. Dat kan bij Wouter
Vanwesenbeeck in het
Natuur.huis, tel. 03-541.58.25,
antwerpennoord@natuurpunt.be.
Tot dan!

Ontdek het ideale eindejaarsgeschenk tijdens onze koopjesdagen!

Er zijn grondige verbouwingswerken gebeurd aan de Natuur.winkel. Bij het ter perse gaan van deze Natuur.ruimte zijn we bezig aan de laatste fase van de afwerking.

Op zaterdagen 9 en 16 december kan je komen kennismaken met onze nieuw heringerichte Natuur.winkel. We organiseren dan 2 koopjesdagen met een uitgebreide keuze aan boeken, cd's, honing en nog allerlei producten. Tijdens deze dagen zullen we ook speciale acties doen! Kom gerust eens langs om de nieuwe Natuur.winkel te bekijken. De winkel is tijdens deze zaterdagen speciaal open van 10 tot 17 u.

Polderke

Verder is nog steeds ons Polderbier te verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,10, een bak Polder is verkrijgbaar aan € 24,40 (incl. leeggoed). Een aanrader als eindejaarscadeau is een geschenkverpakking, voor € 10,00 heb je een kartonnetje met 4 flesjes Polder + een glas.

Natuur.kalender 2007

Er zijn nog steeds schitterende Natuur.kalenders verkrijgbaar in het Natuur.huis. De Natuur.kalender van dit jaar is weer geïllustreerd met prachtige foto's genomen door 3 Vlaamse topnatuurfotografen. Een Natuur.kalender kost € 7,50.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Van maandag tot vrijdag open van 10 tot 17 u.

Vrijwilliger.... natuurlijk!

Koen Vanaghtmael

Natuurpunt Antwerpen Noord is een zeer dynamische vereniging. De vereniging blijft groeien zowel in ledenaantal als in hectaren natuurgebied... toch is er wat aan de hand!

Het aantal vrijwilligers daalt en de gemiddelde leeftijd van onze vrijwilligers stijgt. Door de noodzakelijke groei van Natuurpunt is er veel meer werk dat door vrijwilligers dient te gebeuren. Onze vereniging draait immers rond vrijwilligers.... De vereniging is ook ontstaan uit vrijwilligers!

Dat dit concept werkt is al ruime tijd bewezen, er bestaan binnen Natuurpunt Antwerpen Noord zeer veel enthousiaste kernen en werkgroepen.

Medewerkers van de schorrenwerkgroep bij de voorbereiding van het afvissen van de potpolder van Lillo. Foto: Koen Vanaghtmael.

Wat doen vrijwilligers bij Natuurpunt?

Ieder lid van Natuurpunt is overtuigd van de noodzaak van

het natuurbehoud. Het verwerven van onze laatste stukjes natuur is en blijft een topprioriteit van de vereniging! Uiteraard moet al deze natuur behoorlijk beheerd worden en is een regelmatige monitoring van de gebieden noodzakelijk.

Het 'fysiek' beheren van de gebieden blijft een groot aandeel van het vrijwilligerswerk opeisen. Denk maar aan de winterse werkdagen om de Amerikaanse vogelkers te bestrijden, het knotten van wilgen of het maaien van riet bij vriesweer. Uiteraard is het niet altijd hard labeur... op deze werkdagen verwennen wij de werkers steeds met een kom warme soep die uiteraard ook door één van de vrijwilligers gemaakt wordt.

Om de dynamiek in de vereniging te houden is het noodzakelijk om te groeien... ook hier speelt de actieve vrijwilliger een grote rol. Het promoten van de vereniging en het werven van leden op

Op een natuurbeheerday smaken de boterhammen en soep na de inspanning altijd beter. Zeker voor leerlingen die met hun klas educatief natuurbeheer komen doen. Foto: Koen Vanaghtmael.

activiteiten, beurzen of andere manifestaties is zeer belangrijk. Dikwijls worden activiteiten, zoals ledenwerven, onderschat en hebben ze de naam van saai, grijs en nutteloos te zijn. De realiteit is echter anders want van dergelijke acties krijgen we heel positieve reacties!

En het is nog ruimer!

En er is meer... zo kan je steeds helpen om het project educatief natuurbeheer verder uit te bouwen! Op geregelde tijdstippen krijgen wij vragen van scholen om een dagje in de natuur te komen helpen. De leerlingen hebben, naast begeleiding van leerkrachten, ook ondersteuning op het veld nodig. Vrijwilligers kunnen dan tekst en uitleg geven over de beheerwerken. Enkele gidsen van Natuurpunt op het terrein vergroot ook de kans op succes!

Een andere uitdaging is de afwerking van het Natuur.huis. De voorbije jaren werkten onze

Voor iedereen is er wel een geschikte vrijwilligerstaak te vinden. Zoals hier bij de educatieve infostand over waterbeestjes op de natuurhappening in de Bospolder. Foto: Sofie Versweyeld.

vrijwilligers hard met een prachtig resultaat als gevolg. Ook de inrichting van de Natuur.winkel draait op volle toeren! Heb je zin om te helpen

bij de inrichting of heb je interesse om later de Natuur.winkel open te houden? Altijd welkom!

Meehelpen aan het natuurbeheer is een plezierige groepsbezigheid en hoeft niet zwaar te zijn. Er is altijd een taak die haalbaar is voor je. Foto: Guy Leys.

Wil jij ook vrijwilliger worden?

Er is voor iedereen wel een interessante activiteit te bedenken waar je als vrijwilliger aan kan meewerken. Heb je interesse om ook je steentje bij te dragen aan de vereniging, het natuurbeheer, ledenwerving, ... Neem dan snel contact op met het Natuur.huis. Samen bekijken we wat je interesses zijn en waar je zinvol kan meehelpen.

Meer info: Koen Vanaghtmael,
03-541.58.25 of
koen.vanaghtmael@natuurpunt.be.

Vogels voeren en beloeren: de resultaten

Kris Weemaes

Begin februari zijn de voederballen, aardnootkettingen, vogelzaad en voederplank al een tijdje in gebruik.

Maar verrekijker en telformulier liggen nu ook binnen handbereik. Want naar jaarlijkse gewoonte zal er ook dit jaar, en dat al voor de zevende winter op rij, een telweekend van tuinvogels zijn: beter bekend onder 'vogels voeren en beloeren'.

Groenling. Foto: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

Groot succes

Vogels kijken is fijn, zeker in eigen tuin. En dat is te merken aan het massale binnenstromen van telformulieren. In 2006 werden er voor het telweekend niet minder dan 8.120 bruikbare formulieren ontvangen. Ter vergelijking: in 2005 waren dat er nog maar 4.638. Uiteraard had dit ook een weerslag op het aantal getelde vogels. Tijdens het telweekend in 2006 werden meer dan 352.000 vogels geteld! Het gemiddelde van 43 per tuin lag meer dan 30% hoger in vergelijking met 2004 en 2005. Dit heeft waarschijnlijk te maken

Koolmees. Foto: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

met het feit dat de winter van 2005-2006 een zachte start kende, maar nadien lang en koud was. Door de langdurige koude en de invasie van een aantal soorten als zwarte mees en boomklever kwamen recordaantallen vogels naar de voedertafels. Heel wat soorten bereikten hun hoogste aantallen sinds het begin van de tellingen!

Een verhaal van winnaars ...

De vogels die het best verspreid zijn in onze Vlaamse tuinen zijn de koolmees en de merel die in 98% van de tuinen voorkomen. Beiden doen het ook zeer goed wat betreft het gemiddeld aantal dat op de voederplank verschijnt. Voor de koolmees werden gemiddeld 4,2 vogels per tuin geteld, voor de merel waren dat er 3,8 wat vrij veel is. Het zou kunnen dat de lange koudeperiode van voorbij winter noordelijke of oostelijke merels naar onze tuinen bracht.

De grootste steiger doorheen de jaren is de Turkse tortel, ze doet het super op de Vlaamse voedertafels. Sinds de eerste

tellingen in 2000 zijn de gemiddelde aantallen op de voederplaatsen toegenomen van 2,7 tot 4,4 per tuin. Dit is een stijging van maar liefst 63%! Ook hun verspreiding is met bijna 15% toegenomen. De Turkse tortel is een cultuurvolger die graag een graantje meepikt bij de kippen. In de buurt van een kippenren kan je soms een tiental Turkse tortels zien. Tijdens de winter van 2004-2005 werden er in een tuin in Brasschaat zelfs 76 exemplaren geteld!

Er zijn nog een aantal soorten die het de voorbije winter zeer goed gedaan hebben. De vink en de verwante keep, noordvink in de volksmond, waren meer present omdat ze door een tegenvallende beukennoten oogst en waarschijnlijk ook door de langdurige koude naar de tuinen met hun voedertafels werden gedreven. Het laatste geldt ook voor de groenling, die verzot is op zonnebloempitten.

... en verliezers

De voorbije jaren deed de staartmees het zeer goed, zowel

in het gemiddeld aantal als wat betreft de spreiding. Maar tijdens de winter van 2005-2006 kende de staartmees een kleine terugval, waarschijnlijk te wijten aan de langdurige koudeperiode waar de staartmees zeer gevoelig voor is. Bijkomend worden de nesten van de staartmees vaak het slachtoffer van beroving door kraaiachtigen en katten, ze maakt immers geen nest in holte of nestkast maar in het dichte struikgewas in de hoop niet ontdekt te worden.

Ondanks het feit dat de huismus de talrijkste vogel op voederplaatsen in Vlaamse tuinen is met gemiddeld 5,0 huismussen per tuin doet de soort het niet echt geweldig. De verspreiding ligt bijvoorbeeld maar op 62% van de tuinen. Toch werd de negatieve trend een klein beetje afgezwakt, in alle provincies werden weer meer huismussen op de voederplaatsen vastgesteld. En zelfs grote aantallen in de landelijke gebieden in Limburg en West-Vlaanderen. Toch zijn de aantallen in dit laatste mussenbolwerk tijdens de telweekends aan het afnemen,

Merel. Foto: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

Roodborst. Foto: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

van 8,13 naar 7,89 en 6,85 sinds 2004. De ringmus heeft ondanks de 'goede winter' van 2005-2006 nog moeilijker. Slechts in 1 op de 4 tuinen werd de soort waargenomen. Maar vergeleken met onze buurlanden doet de soort het bij ons nog niet zo slecht.

En verder?

Ook deze winter kan je voor de zevende opeenvolgende keer vogels tellen bij voederplaats in je tuin. Installeer dus nu al je voederplank op een goede plek in je tuin. Hang je vetbollen al gerust in de boom van je tuin. Begin al maar wat zaad te strooien in de buurt van een struik of heg van je tuin. En haal je verrekijker, vogelboek en telformulier maar boven. En noteer zeker en vast 3 & 4 februari 2007 in je agenda! Dan proberen we opnieuw uit zoveel mogelijk tuinen telgegevens te krijgen, schakel dus je vrienden, burens en kennissen in om mee te doen.

18, 22 & 25 januari: vogels voeren en beloeren in Kapellen

Op 18, 22 en 25 januari ben je van harte welkom in Kapellen voor een boeiende voordracht over onze tuinvogels. Hoe kan je je tuin nog aantrekkelijker maken voor vogels 's zomers én 's winters? Waar moet je op letten als je 's winters vogels voedert? We geven je graag hierover meer uitleg. Meteen ook een goede kans om meer te weten te komen over onze 'vogels voeren en beloeren'. Trefpunt:

- 18 januari om 13.30 u in het dienstencentrum 't Bruggeske, Hoevensebaan 12/1, Kapellen.
- 22 januari om 14 u in het Dienstencentrum in Putte-Kapellen.
- 25 januari om 20 u in het Cultureel Centrum De Pastorie, Dorpsstraat 45, Kapellen.

Roodborstjes zetten het sein op rood!

Tekst: Mart Pauwels

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Een roodborstje dat zijn gebied verdedigt, zet dreigend zijn fel oranjerode borst op. Daar komt een ander roodborstje niet zo maar langs...

Een vrolijk deuntje

Bijna het hele jaar door kun je roodborstjes horen zingen. Hun liedje heeft hoge, heldere geluiden, net een klaterend waternalietje. Soms hoor je alleen een kort 'tsik, tsik'. Met hun zang laten zij soortgenoten weten waar hun terrein is. In de winter is dat de plaats waar ze voedsel zoeken (territorium), in het voorjaar is dit het gebied waarin een paartje broedt.

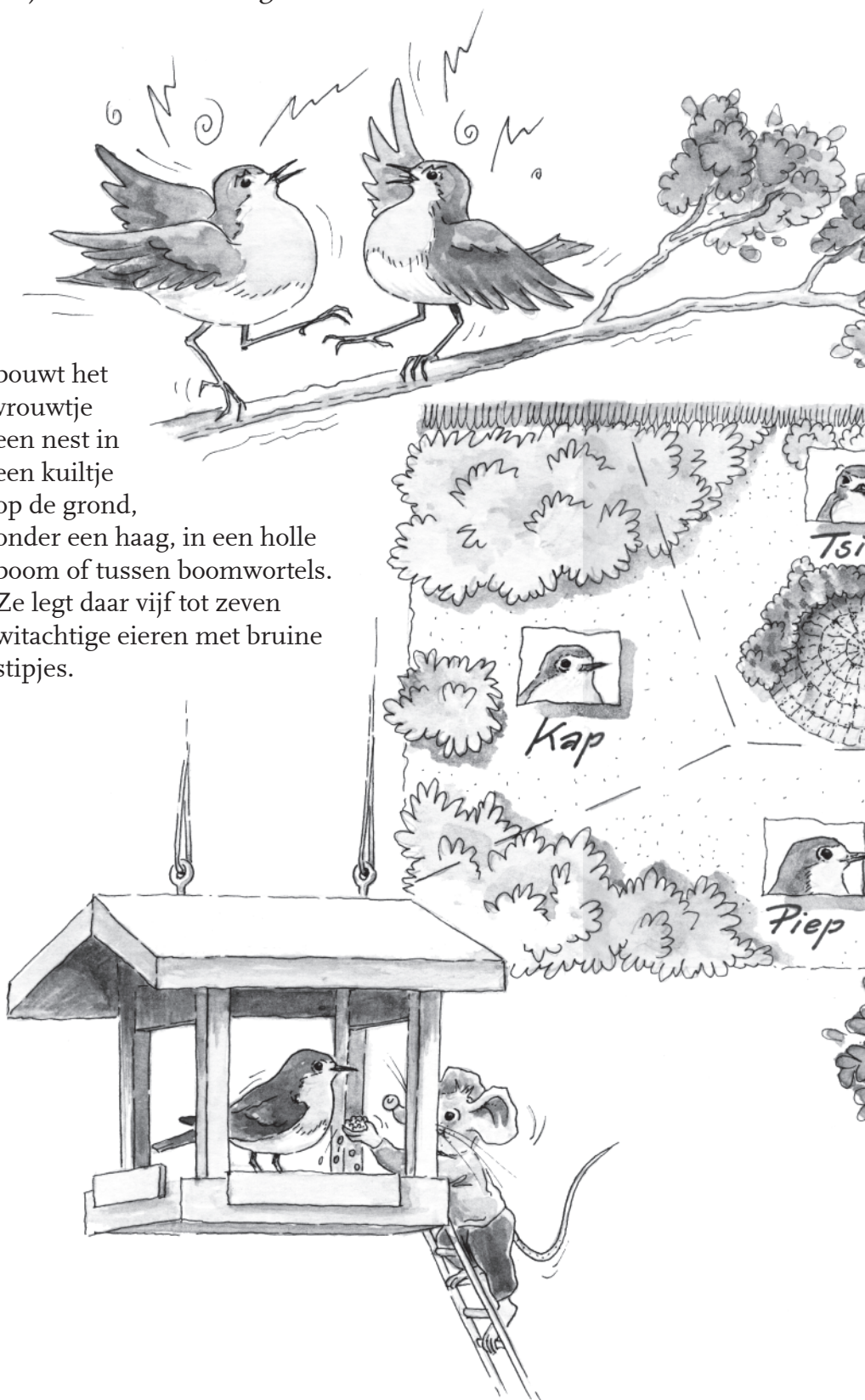
Levensmotto: alleen beter dan met veel

Roodborsten zijn echte individualisten. Niet alleen in het broedseizoen, maar ook in de winter, wordt het territorium luidruchtig en zingend verdedigd vooral door de mannetjes. Komt er een soortgenoot te dicht in de buurt, dan zet hij dreigend zijn felgekleurde borst op en beweegt zijn bovenlijf heen en weer. Meestal gaat de ander er dan vandoor, maar soms volgt een hevig gevecht.

Vechten... of dansen?

Vaak valt een mannetje ook vrouwtjes aan die in zijn gebied komen. Maar als hij merkt dat zijn tegenstander een vrouwtje is, gaat het vechten over in een balts (paringsdans). Na de paring

bouwt het vrouwtje een nest in een kuiltje op de grond, onder een haag, in een holle boom of tussen boomwortels. Ze legt daar vijf tot zeven witachtige eieren met bruine stipjes.

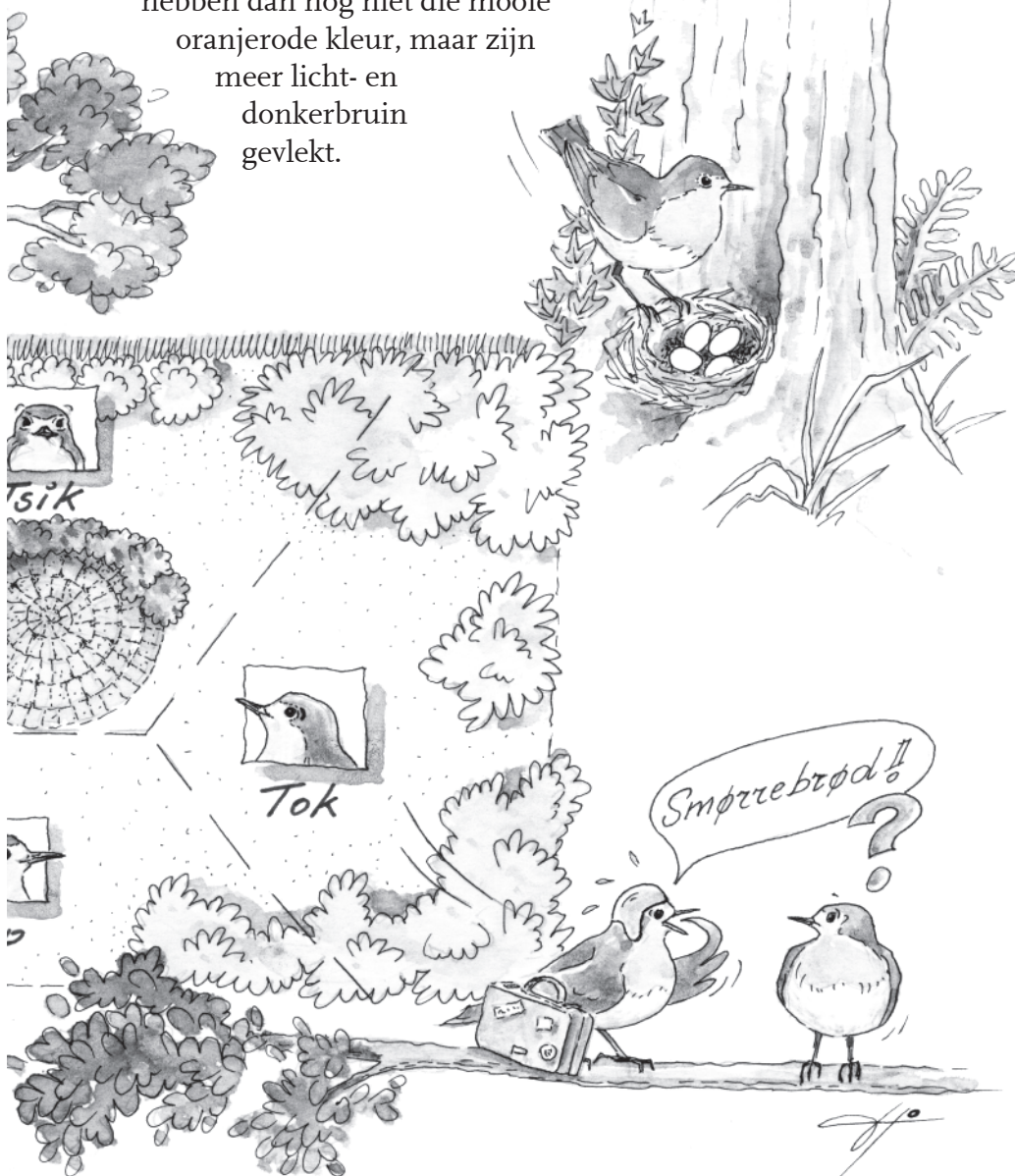

Jonge roodborsten

Het vrouwtje broedt ongeveer twee weken op de eieren. Dan worden de jongen geboren. Ze worden door beide ouders gevoed. Twee weken later gaan ze uit het nest. Ze krijgen dan nog wel een week voedsel van hun ouders.

Daarna zijn ze zelfstandig. Ze hebben dan nog niet die mooie oranjerode kleur, maar zijn meer licht- en donkerbruin gevlekt.

scharrelen de roodborstjes tussen de struiken. Ze zoeken hun hele gebied af naar voedsel voor de jongen. Zo nu en dan vliegen ze een stukje, maar al spoedig duiken ze weer in het groen.

Uitgevochten

Als de jongen uit het ei zijn, is het een drukke periode voor de ouders. Het mannetje is nu niet meer zo vechtlustig. Steeds op hun hoede,

Trekken of blijven?

Roodborstjes zijn insecteneters. Als er weinig of geen voedsel is moeten ze wegtrekken of overschakelen

op andere voeding. Is de winter niet te streng, dan trekt maar een klein deel van de roodborsten, uit onze streken, naar het zuiden. Wel trekken er veel uit het noorden, bijvoorbeeld uit Scandinavië, via onze streken naar het zuiden. Soms blijft daarvan een deel bij ons overwinteren. Je ziet hier dus wel het hele jaar door roodborstjes, maar het zijn niet steeds dezelfde vogels!

Een goede raad van Snor

Observeer deze winter het roodborstje op je voederplank. Verzorg hem goed dan komt hij volgend jaar terug op bezoek!

Ontdek wintervogels in Het Rood

Ga je woensdag 3 januari mee op stap in het Rood? In dit natuurgebied met bos en grasland zullen we zeker en vast een aantal 'wintervogels' zien. Roodborstjes, spechten, merels, vinken en verschillende mezen.

We spreken om 9 u af aan de ingang van het Rood in de Streepstraat in Kapellen. Daar zullen we weer terug zijn omstreeks 11 u.

Meenemen: Stevige schoenen, regenjas, eventueel verrekijker, vogelboek, koekje.

Info: Natuur.huis, tel. 03-541.58.25.

Behaagactie in Schoten groot succes

De gemeente Schoten deed dit jaar voor het eerst mee aan de behaagactie van Natuurpunt. De respons was zeer goed: in totaal werden bijna 300 pakketten besteld! Tot de top drie van de bestellingen behoren de beukenhaag, de bloesem- en bessenhaag en de veldesdoornhaag. De Basisschool Bloemendaal maakt van deze behaagactie zelfs gebruik om de speelplaats en de school in het algemeen een groener kleedje aan te meten. Wordt volgend jaar dus zeker vervolgd.

Nacht van de Vleermuis: een geslaagde avond!

Heel wat geïnteresseerden waren present op de Nacht van de Vleermuis die georganiseerd werd in domein De Merel te Brecht. Eerst konden de aanwezigen tijdens een wandeling aan de hand van bat-detectoren enkele vleermuissoorten zoals dwergvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis bewonderen. Dankzij de boeiende uitleg van de gidsen kwam iedereen meer te weten over de levenswijze van een vleermuis. Om af te sluiten werd in de cafetaria nog naar een mooie presentatie gekeken vergezeld van een drankje.

Zegekruid in Ekerse wegberm

In de bermen van de Veltwijcklaan in Ekeren dook het zegekruid (*Nicandra physalodes*) op. Het zegekruid behoort tot de nachtschadefamilie en is, zoals meer van zijn verwanten, oorspronkelijk afkomstig uit Zuid-Amerika. Met zijn blauwe, klokvormige bloemen is het zegekruid een opvallende verschijning. De soort verscheen in de berm wellicht als gevolg van de recente werkzaamheden en de warme zomer. Het zegekruid kiemt immers alleen bij gemiddelde temperaturen boven 22°C. En aan die temperaturen hadden we afgelopen zomer geen gebrek...

Extra financiële steun voor natuurbeheer in Het Rood

Vlaams minister voor leefmilieu en natuur Kris Peeters kende Natuurpunt onlangs extra subsidies toe voor het uitvoeren van eenmalige natuurbeheerwerken in Het Rood te Kapellen. Deze subsidies kaderen in de erkenning van Het Rood als natuurreservaat. De subsidies eenmalige werken dienen voor een versnelde bestrijding van de

Amerikaanse vogelkers in Het Rood.

Deze exoot uit Amerika domineerde decennia het bos, waardoor inheemse boom- en struiksoorten geen kans meer kregen. De werken zullen uitgevoerd worden door het sociaal bedrijf Natuur- en Landschapszorg vzw. Eerder

ontvingen we voor Het Rood van Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening Dirk Van Mechelen ook een onderhoudspremie voor het snoeien van dode taken in de dreefbomen, die een gevaar opleveren voor de wandelaars en voor het herstellen van de afwateringsgrachten.

Vacature bos- en natuurarbeider (m/v) in opleiding

Natuurpunt is op zoek naar nieuwe kandidaten voor het project "deeltijds werken, deeltijds leren" dat al geruime tijd succesvol loopt in Ekeren. We zijn op zoek naar jonge mensen tussen 18 en 23 jaar oud met interesse in natuurbehoud, die geen diploma van het secundair onderwijs of maximaal een beroepsopleiding hebben én die woonachtig zijn in de Stad Antwerpen. We bieden hen een

deeltijdse job aan in een twee wekelijks systeem, waarbij ze dus in teamverband werken in natuurgebieden en een opleiding bos- en natuurbeheer volgen. De opleiding en tewerkstelling duurt 2 jaar. Na beëindigen van de opleiding begeleiden Natuurpunt en TISO/CDO de sollicitatieprocedure van de kandidaten mee. Ken je geschikte kandidaten? Graag een seintje aan het Natuur.huis in Ekeren.

Herinrichting Groot Schijn: jouw medewerking gevraagd!

Onder de vleugels van Natuurpunt Schijnvallei werken een zestal studenten van het Hoger Instituut voor Architectuurwetenschappen rond de herinrichting van het Groot Schijn in Antwerpen. Deze opdracht is een rechtsreeks gevolg van het door Natuurpunt gelanceerde voorstel om het Groot Schijn af te koppelen van de overwelfing en haar terug aan te sluiten op de Schelde via een open bedding. Een ander belangrijk aandachtspunt is de waterproblematiek in onze regio die o.m. wordt veroorzaakt door

het herleggen van het Groot Schijn.

De studenten die het noordelijk deelgebied van de benedenschijn onderzoeken (gebied Merksem, Ekeren, Hoevenen, Stabroek en Berendrecht) richten een buurtonderzoek in om de bewoners reeds van het begin in ons ontwerpproces te betrekken.

Om te weten wat er bij de bewoners leeft en om te weten hoe zij hun omgeving graag zouden zien evolueren, werd een informatieve website (www.benedenschijn.tk) aangemaakt die gelinkt is aan een forum

(benedenschijn.wordpress.com), waarop iedereen zijn mening kan posten.

Ook jouw mening is van groot belang! Reageer daarom op het forum en verspreid deze boodschap zoveel mogelijk! Wordt zeker vervolgd.

Natuurpunt stichtend lid van Bosgroep Antwerpen Noord

Op 7 september 2006 werd in het prachtige kader van de oranjerie

van Vordenstein in Schoten de Bosgroep Antwerpen Noord vzw opgericht, na een pilootfase van 1,5 jaar. De bosgroep wil alle boscijdehouders en -beheerders verenigen om een antwoord te bieden op de vele problemen die het beheer van de versnipperde bossen in onze regio met zich meebrengt. Als beheerder van belangrijke bossen in de Noord-Antwerpse regio was Natuurpunt Antwerpen Noord uiteraard aanwezig bij de oprichtingsvergadering van de bosgroep. Onze vereniging werd meteen één van de stichtende leden van de bosgroep.

Platte bies in de Bospolder

De natuurinrichtingswerken in de Bospolder hebben ervoor gezorgd dat er heel wat slikranden en droogvallende oevers van plassen/poelen ontstaan zijn. Een interessant biotoop waar verscheidene bijzondere plantensoorten zich thuis voelen. Ook in de Bospolder! Naast veel exemplaren van moeraszuring, echt en fraai duizendguldenkruid, bleekgele droogbloem en moerasvergeet-me-nietje is een nieuwe soort opgedoken: platte bies, een soort die op de Vlaamse Rode Lijst van hogere planten als 'met uitsterven bedreigd' staat.

Schorren.huis geopend

Op vrijdag 15 september werd het nieuwe Schorren.huis van Natuurpunt in het e-centrum van BASF met een boeiende voordracht én voorzien van een drankje voorgesteld. Natuurpunt Antwerpen Noord kreeg van BASF een ruimte ter beschikking in dit e-centrum om haar natuurgebieden Galgenschoor en Groot Buitenschoor moddervrij voor te stellen. Een eerste fase van de inrichting van dit Schorren.huis is afgerond en werd na de voordracht geopend. Voortaan kunnen we tijdens onze schorrenactiviteiten gebruik maken van het nieuwe Schorren.huis bij BASF.

Info

Voor meer informatie over de onderwerpen in deze rubriek kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of op de Natuur.website: www.antwerpennoord.be.

Natuurpunt gaat in zee met Flandria om Scheldenatuur te tonen

Koen Vanaghtmael

Meer dan ooit is de Schelde terug van weggeweest! Decennia lang leek de rivier aan haar lot overgelaten: vervuiling, inpolderingen, uitdieping... Maar daar is recent verandering in gekomen. Langzaam maar zeker komt de unieke natuur van de Schelde opnieuw terug. Natuurpunt wil je dan ook graag deze Scheldenatuur laten beleven en ging hiervoor een partnerschap aan met rederij Flandria.

Een stroom natuurtalent

Dat de Schelde een rivier met zeer veel potenties is, is al langer geweten. Deze indrukwekkende rivier met Franse bron stroomt door Vlaanderen en maakt net over de Belgisch – Nederlandse grens een eigenaardige bocht, om vervolgens als Westerschelde in de Noordzee uit te monden.

Als kers op de taart heeft de Schelde ook voor natuur zeer veel te bieden. De laatste jaren is bovendien de waterkwaliteit behoorlijk verbeterd waardoor er terug meer 'leven' in de Schelde te vinden is. Zelfs de zeehond is terug!

Bijzondere brakwaterschorren

Natuurpunt Antwerpen Noord beheert aan de oevers van de Schelde nog twee unieke slikken- en schorrengebieden, één van de laatste brakwaterschorren van Europa. Uniek inderdaad, want iedere vierkante meter 'kaal' slik, bevat zo'n 30.000 bodemdieren: een bonte verzameling van schelpen, wormen, slakken en kreeftachtigen. Geen wonder dat tienduizenden waadvogels van allerlei pluimage zoals scholekster, bonte strandloper en wulp hier bij laag tij hun kostje bijeen komen scharrelen.

Maandelijks zijn er in deze gebieden geleide wandelingen die door de schorrenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord verzorgd worden. Deze wandelingen zijn steeds een zeer rijke en leerrijke ervaring maar één aspect van deze gebieden is zeer moeilijk te vatten ... wat als we de zaak van een andere kant bekijken...?

Om je de kans te geven de Schelde van op het water te leren kennen in al haar facetten heeft Natuurpunt beroep gedaan op rederij Flandria. Flandria stelt ons twee maal per jaar tegen zeer gunstige voorwaarden een schip ter beschikking. Enkele gidsen van onze schorrenwerkgroep gaan mee aan boord en zullen uitleg geven over de rivier, fauna en flora, geschiedenis, de haven....

Ontdek de Scheldenatuur met Natuurpunt

De afvaart is steeds in Antwerpen met mogelijkheid tot opstap in Lillo! Deze unieke plek in de haven is nooit een stopplaats voor Flandria maar hier wordt speciaal voor Natuurpunt halt gehouden! Je kan meevaren op volgende dagen:

4 februari met als thema wintergasten. Ervaren vogelgidsen besteden specifieke

aandacht aan dit onderwerp. We varen vanuit Antwerpen richting Lillo waar de mogelijkheid bestaat om aan boord te gaan. Vervolgens passeren we het Galgenschuur en het Groot Buitenschuur. Voorbij de bocht van Bath varen we langs het Verdronken Land van Saeftinghe tot aan Walsoorden.

2 september met als thema ecologie van de Westerschelde. Deze vaart is dezelfde als die van 4 februari maar er wordt meer gefocust op de ecologie van de Westerschelde.

Beide tochten duren ongeveer 3,5 uur. Afvaart voorzien omstreeks 9.30 u. Een gedetailleerd uurschema wordt tegen eind december verwacht.

Jouw voordeel als lid van Natuurpunt

Deze **unieke** tochten kunnen wij aan leden van Natuurpunt aanbieden voor € 10 per persoon! Tickets kan je aankopen in het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord ... wees er snel bij want als de boot vol is kan je niet meer mee!

Meer info op het Natuur.huis, tel. 03-541.58.25 of via mail antwerpennoord@natuurpunt.be.

6 en 20 januari: moeraskoorts slaat toe in Ekeren

Maar dat is geen reden tot paniek! Er werd geen besmettelijke vliegsoorten gesignaleerd en de vogels dragen geen geheimzinnige virussen rond. We willen alleen dat je verwittigd bent, want een verwittigd(e) man/vrouw is er twee waard... En dubbel veel zoveel volk kunnen we best gebruiken op 6 en 20 januari tijdens onze twee winterse beheerdagen in het Ekers Moeras.

Daarmee zorgen we ervoor dat de tientallen rietvogels die het Ekers

Moeras op hun visitekaartje hebben staan, er zich thuis blijven voelen. Iedereen is van harte welkom om een uurtje, een halve dag of langer met ons mee te werken! Afspraak aan de ingang van domein Muisbroek (Bospolderpad), ter hoogte van de Luithagenbrug over de A12 op het einde van het Groot Hagelkruis (Ekeren). Wie later komt, zal ons zeker vinden via de pijlen. Niet vergeten om warme kledij, laarzen en handschoenen mee te brengen!

Gezocht: thuis voor natuurliefhebber

In het kader van het Europees vrijwilligersproject EVS komen elk jaar een aantal jongeren zich belangeloos inzetten in een project in Vlaanderen. Ook bij Natuurpunt Antwerpen Noord komt één van de jongeren vanaf februari zes maanden meewerken als vrijwilliger. Graag doen we een oproep aan alle natuurliefhebbers die belangstelling hebben om tijdens

die periode een thuis te geven aan deze vrijwilliger en hem zo de mogelijkheid te bieden Vlaanderen en zijn natuur te leren kennen! Heb je interesse in dit project en wil je graag meer weten, aarzel niet en contacteer dan Mart Pauwels bij Natuurpunt Antwerpen Noord (tel. 03-541.58.25) of AFS Interculturele programma's vzw (tel. 015-79.50.10).

Interesse in Schelde, slik en schorren?

In het voorjaar 2007 start de schorrenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord voor de 2de maal met een schorrencursus. Graag stellen wij je de Schelde, de brakwaterschorren Galgeschoor, Groot Buitenschoor, het Schor Ouden Doel en het Verdrongen Land van Saeftinghe aan je voor. Éénmaal per maand op zaterdag gaan we wat dieper in op een bepaald aspect van deze gebieden. Verwacht je niet aan een droge cursus – letterlijk en figuurlijk! De theoretische uitleg bieden wij je met presentaties aan en beperken we tot maximum een halve dag. De rest van de dag besteden we op het terrein waar de voorgestelde onderwerpen aan de werkelijkheid toetsen.

Je kan inschrijven voor de volledige cursus (februari 2007 – juni 2008) of voor afzonderlijke modules. Voor meer informatie over deze cursus en inschrijvingen kan je terecht in ons Natuur.huis.

25 februari en 1 maart: vogels kijken in De Kuifeend

Maak kennis met de gevederde bewoners van De Kuifeend in Oorderen en ontdek een bonte variëteit aan vogels, waaronder kuifeend, tafeleend, slobeend, aalscholver en misschien wel het prachtige nonnetje! 's Winters dobberen er in De Kuifeend vele

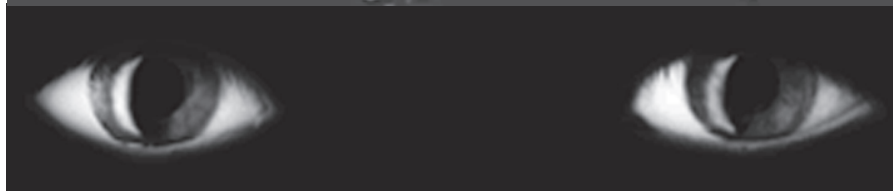
duizenden eenden op het water: een uniek spektakel dat u moet gezien hebben! Trefpunt op zondagen 25 februari en 1 maart om 9.30 u aan het Natuur.huis in Ekeren. Via carpooling rijden we dan naar De Kuifeend. De activiteit duurt ca. 2 uur.

Meer info

Voor meer informatie over de activiteiten op deze en de volgende pagina's kan je steeds terecht in het Natuur.huis, Steenstraat 25 te Ekeren, tel. 03-541.58.25, per mail: antwerpennoord@natuurpunt.be of voor dagelijkse updates op onze natuur.site: www.natuurpunt.be/antwerpennoord

Nacht van de Duisternis

Zaterdag 3 maart 2007

Uilen hebben steeds tot onze verbeelding gesproken. Talrijk zijn de boeken en legendes waarin de uil een belangrijke rol is toebedeeld dankzij hun nachtelijke leefwijze, hun geruisloze vlucht en hun vreemde geluiden. De beverige roep van de bosuil is een bekend onderdeel van de griezelfilm. Aan de andere kant bestaat er ook genegenheid voor uilen. Hun houding en de brede kop met naar voren

gerichte ogen geven ze iets menselijks. Verneem je graag meer over de uil, over zijn levenswijze? Tijdens de Nacht van de Duisternis heb je een unieke kans om deze mysterieuze vogel te beluisteren. Op zaterdag 3 maart zet het park Vordenstein voor één keer zijn poorten open op dit nachtelijke uur. Trefpunt om 20 u aan de ingang van Vordenstein, Kopstraat z/n in Schoten.

7 januari: schorrenborrelwandeling

Het is stilaan een jaarlijkse klassieker, onze schorrenborrelwandeling op het Groot Buitenschoor. Graag nodigen wij je uit om de 'natuur aan de andere kant van de dijk' in een winterse sfeer te ontdekken. Daarom organiseren we op 7 januari een speciale wandeling. Een unieke kans om volop te genieten van een niet alledaags gebied! Deelnemers aan de

wandeling worden na de wandeling bovendien verwend met een heerlijke jenever of warme drank. Trefpunt om 9.30 u aan het e-paviljoen ter hoogte van ingang 6 van BASF aan de Scheldelaan. Het einde is voorzien rond 12 u, laarzen zijn noodzakelijk. Ook op zondagen 4 februari en 4 maart kan je de schorrenwereld ontdekken.

13 en 27 januari: met Natuurpunt de boom in

Eeuwenlang waren knotwilgen niet weg te denken uit ons landschap. Het heeft echter niet veel gescheeld of we waren deze landschappelijk en biologisch waardevolle elementen kwijt gespeeld. Gelukkig is het niet zover gekomen. Ook deze wintermaanden zetten we ons in om de knotwilgen in het landschap te behouden. Je kan alvast noteren dat we op

zaterdagen 13 en 27 januari 2005 gaan knotten. De juiste plaatsen zijn nog niet bekend, maar als je graag een handje wil helpen bij het behoud van deze bijzondere landschapselementen, kan je een seintje geven op het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord. Of neem een kijkje op onze Natuur.website voor de laatste nieuwtjes over de knotacties.

10 maart: winterwandeling in de Bospolder

Sinds het natuurinrichtingsproject in de Bospolder beëindigd is, laat de natuur er zich van haar mooiste kant zien. Een ontdekking meer dan waard! Je kan samen met ons de winterse natuur in de Bospolder beleven op zaterdag 10 maart. Trefpunt om 14.30 u aan de voetgangersbrug over de A12 (havenweg) in Ekeren Schoonbroek, aan het einde van de Vierkerkenstraat. Einde voorzien rond 17 u. Bij slecht weer zijn laarzen gewenst.

21 januari en 4 februari: winterse natuurwandelingen in Schoten

Ontspannen genieten van de winterse natuur. Dat kan zonder twijfel in Schoten. Natuurpunt organiseert er twee winterse natuurwandelingen in haar natuurgebieden 't Asbroek en Het Wijtschot. Warm aanbevolen!

Op zondag 21 januari gaan we op verkenning in 't Asbroek. Trefpunt om 14 u aan de ingang van het natuurgebied in de Asbroeklaan te Schoten. Einde voorzien rond 16 u. Laarzen of stevig schoeisel gewenst. Zondag 4 februari is dé afspraak voor een winterse ontdekking van Het Wijtschot. Afspraak om 10 u op de parking aan de Vier Notelaers, Wijtschotbaan te Schoten. Einde voorzien rond 12 u.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden van onze vereniging betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Niet voor jou, want Natuurpunt-leden mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen!

28 januari: de Dag van de Pad moet je meegemaakt hebben!

Op zondag 28 januari organiseert Natuurpunt de 'Dag van de Pad'. Een dag waar je heel wat kan opsteken over onze padden, kikkers en salamanders, hun levenswijze, bedreigingen en beschermingen. Uiteraard starten we die dag ook met de voorbereiding van onze jaarlijkse padden-overzetactie in Brasschaat. Trefpunt om 10 u aan de Kinderboederij Mikerf, aan de Miksebaan te Brasschaat. Iedereen is welkom!

23 februari: sterren kijken in Wuustwezel

Geef toe, sterren hebben iets magisch. Zelfs de oude Egyptenaren waren er 5.000 jaar geleden door gefascineerd. Op vrijdag 23 februari nemen we je graag mee op een speciale sterrenwandeling in Wuustwezel. Een boeiende verkenning langsheen planeten, manen, zonnen, sterrebeelden en natuurlijk ook de gevolgen van lichtvervuiling...

In samenwerking met astronomievereniging Asterion

Jaarlijks zetten vele vrijwilligers bij Natuurpunt hun beste beentje voor om natuur en landschap bij ons te beschermen en te behouden. Er is een grote verscheidenheid aan taken. En er is de toffe sfeer rond onze gemeenschappelijke missie: wat ons rest aan waardevolle natuur moeten we blijven koesteren. Waarop nog wachten om af te spreken voor een dosis teamspirit en natuurbewoud? Kom mee helpen voor een uurtje, een halve dag of langer op onze winterbeheerwerken! We geven je graag een overzicht waar enthousiaste vrijwilligers de komende wintermaanden aan de slag gaan voor meer en mooiere natuur voor iedereen:

- In 't Asbroek in Schoten wordt gewerkt op zaterdag 20 januari. Trefpunt: vanaf 9.30 u aan de ingang van het natuurgebied in de Asbroeklaan in Schoten.

Gezocht: m/v die 's winters graag de handen uit de mouwen steekt!

- Op zaterdag 3 februari kan je aan de slag in de Bospolder in Antwerpen. Trefpunt: vanaf 9.30 u aan de hoofdingang van de Bospolder op het einde van de Ekerse Dijk (tegen Noorderlaan) in Antwerpen.
- Zin om aan de slag te gaan in de Kuifeend? Dat kan op zondag 11 februari. Trefpunt: om 9 u aan het Natuur.huis in Ekeren. Van daaruit carpoolen we naar De Kuifeend.
- In de Ruige Heide in Berendrecht-Zandvliet werken we op zaterdag 17 februari. Trefpunt: vanaf 9.30 u aan de ingang van de Ruige Heide langs de Kalmthoutse Baan (naast A12).
- In Het Rood in Kapellen werken we op zaterdagen 17 en 31 maart. Trefpunt vanaf 9.30 u aan de centrale ingang van Het Rood in de Streepstraat.

Natuurquiz te Kapellen!

Op donderdag 22 maart organiseert de Milieuraad van Kapellen haar jaarlijkse natuurquiz in samenwerking met Natuurpunt Antwerpen Noord. Dit jaar vormt het thema "Energie" de rode draad. Dus wie hier denkt wat van te weten of wie gewoon een gezellig avondje wil beleven, moet gewoon deelnemen aan deze quiz! Een ploeg mag max. uit 6 personen bestaan. Het inschrijvingsgeld bedraagt € 6 per ploeg en er moet op voorhand worden ingeschreven op de milieudienst van Kapellen, tel. 03-660.66.38 (Dirk Artois)

Werking De Kuifleeuwrik

Zondag 10 december: Vogelexcursie naar Damme, Moerkerke en Uitkerkse Polder.

Samen met Luc Audiens en Jan Rietjens brengen we een bezoek aan deze regio. In de polders verblijven zeer grote aantallen kolganzen en kleine rietganzen. Beide soorten zijn hier dan ook zeer goed te observeren.

Trefpunt: Noorse kerk, grote Tunnelplaats te Antwerpen om 8 u. Het einde is voorzien om 16.30 u. Neem zeker een verrekijker en/of telescoop, een veldgids, picknick en warme kledij mee. Meerprijs € 0,05/km af te rekenen met de chauffeur.

Zondag 7 januari: Uitstap naar de Braakman

Samen met Luc Audiens en Jan Rietjens brengen we een bezoek aan dit gebied met grote vogelrijkdom. We gaan ook nog een kijkje nemen in de Paulinapolder en De Hoofplaat. Beide plaatsen zijn zeer interessante pleisterplaatsen voor wintergasten in Zeeuws-Vlaanderen.

Trefpunt: Noorse Kerk, Grote Tunnelplaats te Antwerpen om 8 u. Het einde is voorzien om 16 uur. Breng zeker een verrekijker, veldgids, picknick en warme kledij mee. Bij slecht weer zijn laarzen aan te bevelen. Meerprijs € 0,05/km af te rekenen met de chauffeur.

Zondag 28 januari: Daguitstap naar Schouwen- Duiveland

Roger Huysmans en Louis Van Hooydonck laten ons kennismaken

met een aantal mooie plaatsen in Schouwen-Duiveland. We gaan op zoek naar ganzen en allerlei andere wintergasten.

Trefpunt: hoek Driehoek (Stabroekse Steenweg en Ertbrandstraat te Putte-Kapellen) om 8.30 u. Het einde is voorzien om 16.30 u. Vergeet niet je verrekijker en/of telescoop, veldgids, picknick en warme kledij mee te brengen. Bij slecht weer zijn laarzen gewenst. Meerprijs € 0,05/km af te rekenen met de chauffeur.

Zondag 4 februari: Ochtenduitstap naar de Kuifeend en de Grote Kreek

Naar jaarlijkse traditie brengen we ook dit keer weer een bezoek aan deze 2 natuurgebieden onder leiding van Ludo Benoy en Jef Van Ammel. We kunnen de eerste resultaten bekijken van de uitgevoerde natuurinrichtingswerken.

Trefpunt: Natuur.huis om 9.30 u. Het einde is voorzien om 12 u. Vergeet je verrekijker en/of telescoop en vogelgids niet.

Zondag 18 februari: Bezoek aan de Grote Putten te Ekeren en de Bospolder

Onder leiding van Marc Smolders brengen we een bezoek aan beide gebieden waar altijd wel wat te beleven is. Vanuit de schuilhutten kunnen we de vogels ongestoord observeren.

Trefpunt: Natuur.huis, Steenstraat 25, Ekeren om 13 u. Het einde is voorzien om 16 u. Breng zeker je verrekijker en een veldgids mee. Bij slecht weer zijn laarzen gewenst.

Zondag 4 maart: Uitstap naar het Molsbroek en de Donkse Meren

Samen met Roger Huysmans en Louis Van Hooydonck bezoeken we deze gebieden in de Durmestreek. We vinden er een gevarieerd biotoop met een grote moerasvlakte, brede rietvelden en vochtige broekbossen.

Trefpunt: Noorse Kerk, Grote Tunnelplaats in Antwerpen om 9 u. Einde om 16 u. Breng zeker stevig schoeisel, picknick en een verrekijker mee. Bij slecht weer zijn laarzen aanbevolen. Meerprijs € 0,05/km af te rekenen met de chauffeur.

Zaterdag 17 maart: Ledenavond

Onze ledenavond gaat ook dit jaar weer door in "Ons Huis" in de Villerslei 128 in Schoten. We beginnen met een aperitief om 17 u en om 18 u is er een warme maaltijd met een glaasje wijn voor de prijs van € 30,00. Nadien is er nog voldoende tijd om gezellig na te praten.

Vergeet niet op tijd in te schrijven door storting van € 30,00 op rekeningnr. 142-0669482-13 van de Kuifleeuwrik te Ekeren en dit vóór 6 maart 2007. Info: Roger Huysmans 03-324.88.05 of Jean Vennekens 03-271.09.10.

Meer info

Voor alle activiteiten van werking "De Kuifleeuwrik" kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of gsm 0485 92 58 53.

Cursus 'Vogelzang rond Huis en Tuin' in Brasschaat!

In de cursus 'Vogelzang rond Huis en Tuin' maken we kennis met de algemeenste vogels en hun geluiden rond het huis en in de tuin. De geluiden krijgen hier extra aandacht maar ook gedrag en herkenning komen aan bod. In een powerpointprojectie krijgen we van elke vogel enkele knappe beelden te zien. Daarnaast zijn er nog eens video-opnames van al de besproken soorten. In de inleiding horen we ook waarom en wanneer vogels zingen. De lesgever is Koen Leysen, educatieve medewerker van Natuurpunt Educatie.

Wanneer: Het theoretische gedeelte van de cursus vindt plaats op donderdagen 22, 29 maart en 5 april, telkens van 19.30 u tot 22.30 u in kinderboerderij Mikerf, Maria-ter-Heide, Brasschaat. De praktijklessen gaan door op zondagen 1 en 15 april van 7 u tot 10 u in de Brasschaatse natuur.

Deelname: leden € 15, niet-leden € 20. Mogelijkheid om ter plaatse lid te worden.

Info en inschrijvingen: via het Natuur.huis en door betaling op rekening 700-0161934-85 met vermelding van 'Cursus Vogelzang' + uw naam.

Natuur in 't Kasteel

Groot Schietveld, foto Danny Laps, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

De Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS) levert niet alleen de prachtige covers van ons ledenblad. Ze laat je tijdens het laatste weekend van januari weer kennismaken met de natuur om ons heen, natuur van ver weg, maar ook van heel dichtbij.

Op zaterdag 27 en zondag 28 januari 2007 houdt de FFFS opnieuw haar jaarlijkse foto- en diatentoonstelling in het Kasteel

van Schoten, Kasteeldreef 61 te Schoten. Foto's zijn te bekijken doorlopend van 13 tot 19 u. In een aparte zaal zullen korte digitale reeksen geprojecteerd worden. Iedereen is van harte welkom om samen van de natuur te genieten.

De toegang is gratis. Voor meer informatie kan je terecht op www.fff.be.

4 februari: glühweinwandeling in het Ravenhof

Op zondag 4 februari nemen we je graag opnieuw mee op ontdekkingsstocht doorheen het prachtige domein 'Het Ravenhof' te Stabroek. Een unieke gelegenheid om van de winter te genieten in dit gevarieerd en uitgestrekt bosgebied. Een belangrijk deel van het Ravenhof bestaat uit imposant beukenbos. In de winter zijn er regelmatig reeën te zien. Bij mooi weer zijn

allerlei kleine zangvogeltjes al druk in de weer.

Trefpunt om 14 u op de parking aan het kasteel Ravenhof te Stabroek. Laarzen of stevig schoeisel zijn aanbevolen. Na de wandeling kan je genieten van een lekker warm glas glühwein in het prachtige kader van het kasteel Ravenhof. Een aanrader voor de hele familie!

Actie "Kom op tegen Kanker"

Op 18 maart 2007 vindt weer het Boompjesweekend plaats in kader van "Kom op tegen Kanker". De weken voordien worden de boompjes verkocht. Een boompje kopen in een aan te leggen bos en tegelijkertijd de strijd tegen kanker steunen, dat vormt het basisconcept van deze actie. Dit jaar wordt de boomplantactie

georganiseerd in ons werkingsgebied, nl. in het Elsenbos te Stabroek! We hopen je te ontmoeten op deze dag! Kom gerust eens kijken! Het beginuur is momenteel nog niet gekend, Meer info binnenkort vinden op de website van Kom op tegen Kanker: www.tegenkanker.be.

Klimaat en natuur onder vuur

Stefan Versweyveld

Stellen dat ons klimaat aan het veranderen is, is na de film 'An Inconvenient Truth' een open deur intrappen.

Zeker met de uiterst warme en kurkdroke julimaand en de zachtste herfst sinds mensenheugenis in het achterhoofd. In tegenstelling tot de mens hebben planten en dieren niet veel keuze als zij geconfronteerd worden met veranderende omstandigheden. Het is aanpassen of uitsterven. Dat gebeurt momenteel op grote schaal, ook in onze regio, door het veranderende klimaat. En dus duiken er allerlei nieuwe, zuiderse soorten op, terwijl andere soorten dreigen te verdwijnen. En ook bij het beheer van onze natuurgebieden worden we geconfronteerd met de gevolgen van een opwarmende aarde...

*Het vrouwtje van een zwervende heidelibel.
Foto: Danny Laps, Fauna Flora Fotoclub Schoten.*

Complexe oorzaken

Dat ons klimaat aan het veranderen is, geven tegenwoordig zelfs de grootste sceptici toe. De oorzaken achter dit proces zijn complex en lastig aan te geven, maar wel zeker is, dat wij mensen een zeer groot aandeel hebben in de opwarming van de aarde. De laatste honderd jaar is de temperatuur met 0,6 graden Celsius gestegen. Dat lijkt, naar menselijke maatstaven niet veel, maar op een schaal van duizenden of zelfs miljoenen jaren

is dit een drastische verandering, met grote gevolgen.

Daarbij hoeven we niet te denken aan woestijnvorming en overstromingen ver weg, we merken het ook dicht bij huis in onze eigen regio. Aan veranderingen in het weer bijvoorbeeld, of aan veranderingen in vegetaties en in flora en fauna.

Het IPCC, een internationaal panel van klimaatsdeskundigen, wijst de mens als belangrijkste veroorzaker aan. Industrieën, verkeer en – niet te vergeten – energieverbruik thuis hebben geleid tot een explosieve toename van zogeheten broeikasgassen. Daarvan zijn er zo'n dertig. De belangrijkste en bekendste is CO₂ (koolstofdioxide), dat o.a. ontstaat bij de verbranding van fossiele brandstoffen zoals (aard)olie, benzine, gas, kolen maar ook bij verbranding van hout. De concentratie aan koolstofdioxide is de afgelopen 250 jaar met 30% toegenomen!

De broeikasgassen laten zonnestralen door, maar houden warmte vanaf de aarde voor een groot deel vast. De dampkring wordt zo steeds warmer: het broeikaseffect. Met directe gevolgen voor plant, dier en mens.

Er zijn winnaars...

Nog nooit waren onze winters zo warm als de voorbije 10 jaar. Door deze zachte winters is het aantal ijsvogels bijvoorbeeld in onze regio sterk toegenomen. Dit vliegende juweeltje is ondanks zijn naam extreem gevoelig voor sneeuw en ijs. Als het water te lang bevroren blijft, kan hij geen vis – zijn hoofdvoedsel – meer vangen.

Ook het oranjetipje profiteert van de zachte temperaturen. Vroeger vloog het vliedertje bij ons uit rond eind april. In 2002 zagen we in de Oude Landen al op 14 maart een oranjetipje rondfladderen...

Een andere aanwijzing voor de klimaatsveranderingen is de

*Het mannetje van de vuurlibel.
Foto: Danny Laps, Fauna Flora
Fotoclub Schoten.*

spectaculaire opmars van soorten met zuidelijke roots in onze regio. Het begon in 1998 met de vondst van de tijgerspin – tot dan enkel bekend uit Wallonië en de Maasvallei – die in een mum van tijd onze hele regio veroverde. In de herfst is het nu één van de algemeenste en opvallendste spinnen in de haven.

Na de tijgerspin volgde een golf van zuidelijke libellensoorten in 2002. Enkele van hen slaagden er niet in om het nieuwe verspreidingsgebied te koloniseren, andere wel. Zo is de zwervende pantserjuffer een vaste inwoner geworden van de Bospolder en verwachten we dat zwervende heidelibel en vuurlibel het gebied ieder moment kunnen koloniseren. De zuidelijke heidelibel dook in augustus 2006 op, vroeger moest je voor deze soort richting Camargue...

De sikkelsprinkhaan is nog zo'n voorbeeld van een zuidelijke soort die zeer snel onze natuurgebieden koloniseerde. In Bospolder en Oude Landen is het tegenwoordig een algemene soort geworden. De pyjamawants daarentegen heeft het wat moeilijker. Deze wants dook op in 2004 in de Oude Landen, maar de aantallen blijven – voorlopig althans – aan de lage kant.

Planten die we steeds vaker zien opduiken zijn eveneens warmteminnaars: liefdegras, naalbaar en bezemkruiskruid. Het zijn slechts enkele voorbeelden van een proces dat in onze regio zeker nog niet afgelopen is. Ook de komende jaren mogen we bij ons nieuwe soorten uit het zuiden verwachten.

... en verliezers

Of het nu om planten of dieren gaat, het is een algemeen beeld: warmteminnende soorten rukken op, en koudeminnende soorten

verdwijnen. Zo is de spotvogel spectaculair achteruit gegaan in onze regio. Deze eens zo algemene broedvogel verkiest nu meer noordelijke streken om te broeden. In Wallonië broedt inmiddels al zijn Zuid-Europese verwant, de orpheusspotvogel. Het is slechts een kwestie van tijd vooraleer we deze soort – nog niet zo lang geleden enkel te vinden in Spanje, Italië en Zuid-Frankrijk – ook in onze omgeving tot broeden zal komen...

Naar verwachting zullen andere vogels de spotvogel volgen op zijn migratie naar het noorden. Zo heeft de bonte vliegenvanger – de Noord-Antwerpse regio is een traditioneel broedgebied van deze soort – het bij ons steeds moeilijker om voldoende voedsel te vinden voor zijn jongen. Wanneer de soort arriveert, is de lente al begonnen, in tegenstelling tot 50 jaar geleden.

Ook gevolgen voor natuurbeheer

Niet alleen individuele planten- en diersoorten kampen met problemen door het veranderen van het klimaat. Ook vegetaties en zelfs volledige leefgemeenschappen in onze natuurgebieden beginnen langzaam aan te veranderen. Bepaalde beheerswerken worden steeds moeilijker om uit te voeren.

Een treffend voorbeeld is het rietmoerasbeheer 's winters. Natuurpunt beheert de rietmoerassen in haar natuurgebieden (Oude Landen, De Kuifeend, Grote Kreek, Ekers Moeras) volgens een cyclisch maaipatroon waarbij we bij strenge vorst een deel van het riet maaien zodat de kwaliteit van het rietmoeras goed blijft.

Althans dat is de planning. Maar door de zachte winters vriest het onvoldoende om het ijs te kunnen betreden in de rietmoerassen. Het

De tijgerspin is aan een echte opmars begonnen. Foto: Rafaël Delaedt, Fauna Flora Fotoclub Schoten.

is al van de winter 1996-1997 geleden dat het voldoende had gevoren om rietmoerasbeheer uit te voeren...

Nieuwe uitdagingen

Als één van de belangrijkste natuurbeheerders in de Noord-Antwerpse regio én in Vlaanderen volgt Natuurpunt dit proces met argusogen. Het staat nu al vast dat we op een toekomstgerichte manier met dit proces zullen moeten omgaan. Sommige beheerplannen en beheerdoelstellingen zullen herzien moeten worden als vast staat dat bepaalde vegetaties en doelsoorten binnen afzienbare tijd niet meer in ons land voorkomen.

Veel planten en dieren zitten de dag van vandaag gevangen in versnipperde natuurgebieden, eilandjes in een stedelijke of agrarische woestijn. Eén ding is zeker: de enige manier om een massaal uitsterven van soorten te voorkomen is het realiseren van voldoende en robuuste natuurgebieden, die de gevolgen van de klimaatsopwarming deels kunnen opvangen, en van een goed aaneensluitend netwerk tussen deze natuurgebieden, zodat planten en dieren met de nieuwe klimaatgrenzen kunnen meetrekken. Op de inzet van Natuurpunt om dit te realiseren, mag je alleszins rekenen.

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.natuurpunt.be/antwerpennoord en www.natuurpunt.be/scheldeschorren.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1,00 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet daarom je lidkaart niet mee te nemen. Veel plezier.

december

- zat 16 10 u – 17 u, Antwerpen – Ekeren, koopjesdag
Natuur.winkel, zie p. 9
- zon 17 14 u, Brasschaat
winterwendwandeling,
hoek Max Hermanlei –
Paulusstraat, zie p. 28
- don 28 20 u, Antwerpen –
Ekeren, Raad van Bestuur
Natuurpunt Antwerpen
Noord, vraag de agenda
op aan het Natuur.huis,
03-541.58.25

januari

- woe 3 9 u, Kapellen, Het Rood,
kinderwandeling, zie p. 15
- zat 6 9.30 u, Antwerpen –
Schoonbroek, werkdag
Ekers Moeras, zie p. 18
- zon 7 8 u, vogeluitstap naar de
Braakman, zie p. 22
- zon 7 9.30 u, Antwerpen –
Lillo, schorrenwandeling
Groot-Buitenschoor/
Galgenschoor, e.paviljoen
tegenover ingang 6 van
BASF, Scheldelaan, zie
p. 20

- zat 13 9.30 u, werkdag
knotactie, zie p. 20
- don 18 13.30 u, Kapellen,
voordracht “Vogels voeren
en beloeren”, zie p. 13
- zat 20 9.30 u, Schoten, werkdag
‘t Asbroek, zie p. 21
- zat 20 9.30 u, Antwerpen –
Schoonbroek, werkdag
Ekers Moeras, zie p. 18
- zon 21 14 u, Schoten, wandeling
‘t Asbroek, zie p. 20
- maa 22 14 u, Kapellen, voordracht
“Vogels voeren en
beloeren”, zie p. 13
- don 25 20 u, Antwerpen –
Ekeren, Raad van Bestuur
Natuurpunt Antwerpen
Noord, zie don 28 dec
- don 25 20 u, Kapellen,
voordracht “Vogels voeren
en beloeren”, zie p. 13
- zat 27 9.30 u, werkdag
knotactie, zie p. 20
- zon 28 8.30 u, vogeluitstap naar
Schouwen-Duiveland, zie
p. 22
- zon 28 10 u, Brasschaat, Park De
Mik, Dag van de Pad,
Ingang Park De Mik, zie
p. 21

februari

- zat 3 9.30 u, Antwerpen –
Schoonbroek, werkdag
Bospolder, zie p. 21
- zon 4 Schorrencursus,
Schorrenhuis, info
Natuur.huis 03-541.58.25,
zie p. 19
- zon 4 Antwerpen of Lillo,
Flandriaboottocht langs
de Schelde, zie p. 18
- zon 4 9.30 u, Antwerpen –
Oorderen, vogeluitstap De
Kuifeend en de Grote
Kreek, zie p. 22
- zon 4 10 u, Schoten, wandeling
Het Wijtschot, zie p. 20
- zon 4 14 u, Stabroek – Putte,
Glühweinwandeling in
het Ravenhof, zie p. 23
- zon 11 9.30 u, Antwerpen –
Oorderen, werkdag De
Kuifeend, zie p. 21
- zat 17 9.30 u, Antwerpen –
Zandvliet, werkdag De
Ruige Heide, p. 21
- zon 18 13 u, Antwerpen –
Schoonbroek, wandeling
langs de Ekerse Putten en
in de Bospolder, zie p. 22

don 22 20 u, Antwerpen –
Ekeren, Raad van Bestuur
Natuurpunt Antwerpen
Noord, zie don 28 dec

vrij 23 20 u, Wuustwezel,
sterrenwandeling, zie p.
21

zon 25 9.30 u, Antwerpen –
Oorderen, wandeling De
Kuifeend, zie p. 19

maart

vrij 2 19.30 u, Stabroek – Putte,
ledenavond & Algemene
Vergadering Natuurpunt
Antwerpen Noord, zie
p. 8

zat 3 20 u, Schoten, Nacht van
de Duisternis in
Vordenstein, zie p. 20

zon 4 9 u, vogeluitstap naar het
Molsbroek en de Donkse
Meren, zie p. 22

zon 4 9.30 u, Antwerpen –
Lillo, schorrenwandeling
Groot-Buitenschoor/
Galgenschoor, e.paviljoen
tegenover ingang 6 van
BASF, Scheldelaan, zie
p. 20

zon 11 9.30 u, Antwerpen –
Oorderen, wandeling De
Kuifeend, zie p. 19

zat 10 9.30 u, schorrencursus,
Natuur.huis, 03-541.58.25,
zie p. 19

zat 17 9.30 u, Stabroek, werkdag
Huzarenberg, ingang
Huzarenberg, zie p. 7

zat 17 9.30 u, Kapellen, Het
Rood, werkdag, zie p. 21

zat 17 17 u, Schoten, ledenavond
werking De
Kuifleeuwerik, zie p. 22

zon 18 Stabroek, Elsenbos,
boompjesweekend Kom
op tegen Kanker, zie p. 23

don 22 20 u, Brasschaat, cursus
zangvogels theorie,
Kinderboerderij Mikerf,
zie p. 23

don 22 20 u, Kapellen,
natuurquiz,
dienstencentrum
't Bruggeske, zie p. 21

don 29 20 u, Antwerpen –
Ekeren, Raad van Bestuur
Natuurpunt Antwerpen
Noord, zie don 28 dec

don 29 20 u, Brasschaat, cursus
zangvogels theorie,
Kinderboerderij Mikerf,
zie p. 23

zat 31 9.30 u, Kapellen, Het
Rood, werkdag, zie p. 21

MOTOR LAND EYCKERMAN
KAPELSESTEENWEG 127 • 2180 EKEREN
WWW.EYCKERMAN.BE

1956-2006: 50 JAAR VAKMANSCHAP

HUUR
deze
tuinmachines
of kies uit de vele andere...
tegen scherpe tarieven
BEL
03 646 22 88

Vijfde WinterWendeWandeling rond Kaartse Beek en Kattekensberg - 17 december

Vijf jaar geleden is de eerste WinterWendeWandeling doorgegaan in de vallei van de Kaartse Beek en de Kattekensberg, al was het dan nog niet onder die naam. Ondertussen is er in Brasschaat en ook in deze buurt heel wat gebeurd rond milieu, natuurbeheer en landschapsinrichting, en staat er ook nog heel wat op stapel.

Reden om nog eens terug te gaan naar de oorsprong met onze vijfde WinterWendeWandeling. Het beheer in de Kattekensberg en de plannen van de provincie rond de Kaartse Beek staan centraal, maar ook de Brusselse Bossen, de wateroverlast in deze buurt, de nieuwe begraafplaats zullen de revue passeren.

En naar aloude traditie vieren we midwinter met een warm of koud drankje voor alle deelnemers, waarbij we ook telkens trachten de WinterWende en het belang ervan voor de Natuur en de mens te verklaren.

Praktisch: Trefpunt op zondag 17 december om 14u aan de hoek Max Hermanlei-Paulusstraat. Het einde is voorzien rond 17 u. Bij vochtig weer zijn stevige wandelschoenen of laarzen aangeraden.

Inlichtingen: Natuur.huis, tel. 03/541.58.25 of Johan Neegers, tel. 03/653.22.03 (na de werkuren) of op www.natuurpunt.be/antwerpennoord.